

HOMILIJA ZAGREBAČKOG NADBISKUPA

Prigodom obilježavanja 50. obljetnice postojanja i djelovanja Hrvatskog mariološkog instituta
Zagreb, 8. travnja 2024.

Draga braćo i sestre!

Drago mi je što je Hrvatski mariološki institut za svoj Dan odabrao upravo svetkovinu Navještenja Gospodinova, poznatiju kao Blagovijest, čije liturgijsko slavlje ove godine obilježavamo danas, umjesto na uobičajeni datum, 25. ožujka. Ova svetkovina na poseban način ističe središnje mjesto Blažene Djevice Marije u otajstvu Kristova utjelovljenja.

Marija, Gospodinova Majka, predstavlja neiscrpn i izvor nadahnuća za teologe, umjetnike, propovjednike i sve vjernike. Bez obzira iz koje perspektive promatramo njezin lik, otkrivamo vjernost Božje službenice te blizinu i nježnost Majke.

Dovoljno je prisjetiti se Lauretanskih litanija kako bismo uvidjeli svu širinu čašćenja Blažene Djevice Marije i bogatstvo naslova koje joj crkvena tradicija i pobožnost pripisuju. U današnjem evanđelju po Luki posebno je korisno osvrnuti se na dva naslova, dva marijanska tipa, koji su izrazito biblijski: Marija kao „Kći sionska“ i Marija kao „Kraljica majka“. Te nam slike postaju značajne jer ih novozavjetni pisac, a ne kasnije učiteljstvo, tradicija ili pobožnost, izdvaja i tumači, ističući i objašnjavajući vezu Staroga i Novoga zavjeta u kontekstu lika Blažene Djevice Marije. Kroz te slike, Marija ostaje trajnim uzorom vjernicima o tome kako izgraditi odnos s Bogom i dopustiti da se On, kroz naše živote, utjelovljuje u svakom mjestu i u svako vrijeme.

1. BLAŽENA DJEVICA MARIJA, KĆI SIONSKA.

U Evanđelju čitamo kako arkanđeo Gabrijel Mariju pozdravlja riječima: „Zdravo, milosti puna“. Taj izraz „zdravo“, na grčkom χαίρει (haire), je imperativ jednine glagola χαίρω (hairō), što znači radovati se. U Starom zavjetu, ovaj način pozdrava odražavao je proročanski poziv Kćeri sionskoj da se raduje i kliče zbog Božjeg spasonosnog djela (Sef 3,14-15; Zah 9,9; Joel 2,21). Važno je primijetiti da evanđelist Luka ovu grčku riječ χαίρει koristi isključivo u kontekstu Navještenja, dok za standardni pozdrav upotrebljava imenicu ειρήνη (eirēnē), što je prijevod hebrejske riječi *šālôm* odnosno *mir* (upr. Lk 10,5; 24,36). Zbog toga bibličari s pravom ističu kako Luka namjerno uspostavlja paralelu između Marije i starozavjetne Kćeri sionske, što odgovara temi radosti koja prožima cijelo Lukino evanđelje.

Osim toga, Luka se služi imperativom, koji se u grčkom prijevodu Biblije tradicionalno upotrebljava u kontekstima koji pozivaju Sion da se raduje u anticipaciji buduće radosti koja će nastupiti kada se Izraelu očituje Božje spasenjsko djelo.

Tako prorok Sefanija poziva riječima: „Klikći od radosti, Kćeri sionska, viči od veselja, Izraele! Veseli se i raduj se iz sveg srca, Kćeri jeruzalemska! Jahve te riješio tvoje osude, neprijatelje tvoje uklonio! Jahve, kralj Izraelov, u sredini je tvojoj! Ne boj se više zla!“ (3, 14-15). Na sličan način, prorok Zaharija koristi imperativ „*raduj se*“ kako bi usmjerio Božji narod na radost zbog dolaska kralja u Jeruzalem, koji će donijeti „mir narodima“ i svoju vlast proširiti „sve do kraja zemlje“ (usp. 9, 9-10).

Riječi kojima se anđeo obraća Mariji slijede isti trostruki obrazac prisutan u starozavjetnim pozivima Kćeri sionskoj: a) poziv na radost, b) obraćanje naslovniku s posebnom titulom, i c) izražavanje božanskoga stava ili djelovanja koje je razlog radosti. Marija je „milosti puna“ - grč. κεχαριτωμένη (*kecharitōmene*), pozvana je na radost jer je Gospodin s njome. Radost koju su proroci u Starom zavjetu najavljujivali izraelskom narodu nalazi svoje najdublje ostvarenje u Mariji i po Mariji.

Marija pokazuje svoju spremnost i volju za služenje, što je upravo ono što Bog traži od svakog od nas.

2. BLAŽENA DJEVICA MARIJA, KRALJICA MAJKA.

Evangelist Luka također prikazuje Mariju na načine koji podsjećaju na kraljevsku majčinsku službu u Davidovom kraljevstvu. Kraljica majka, u Davidovu kraljevstvu kao i u mnogim drevnim bliskoistočnim kraljevstvima, imala je utjecaj na politička, vojna, ekonomska i bogoštovna pitanja. Imala je ključnu ulogu u procesu nasljeđivanja te je predstavljala kraljev kontinuitet s prošlošću.

Nadalje, kraljica majka imala je vrlo visoko političko značenje i poseban službeni položaj u Kraljevstvu Izraela. Ona, a ne kraljeva supruga, nosila je krunu, sjedila na prijestolju i imala značajan utjecaj na članove kraljeva dvora. Stvarno je sudjelovala u upravljanju kraljevstvom i utjecala na njegove odluke, bilo pozitivno ili negativno, kako čitamo, primjerice, kod proroka Jeremije (Jer 13, 18; 20)

Najbolji primjer kraljevske vlasti kraljice majke vidljiv je u Prvoj knjizi o kraljevima. Ovdje se može uočiti oštra razlika između Bat-Šebine uloge u kraljevstvu kada je bila kraljeva supruga u usporedbi s njezinom ulogom kada je postala kraljeva majka. Dok je njezin suprug, kralj David, još bio živ, ona je bila samo kraljeva supruga. Prilikom ulaska u kraljevske odaje i odlaska od kralja, klanjala se pred svojim suprugom, odajući mu počast (1 Kr 1, 16; 1, 31). Međutim, kada je kralj David umro, a Bat-Šebin sin Salomon preuzeo prijestolje, ona postaje kraljica majka. Sada kralj Salomon ustaje, klanja se pred njom i poziva je da sjedne s njegove desne strane. Pozicija kraljice majke s desne strane kralja ima veliko značenje jer desna strana u Bibliji simbolizira autoritet i vrhunsku čast.

Na kraju, kraljica majka često je služila kao savjetnica kralju i zagovornica naroda u Izraelu. Primala je molbe od naroda i predstavljala ih kralju. Njezine molbe kralj obično nije odbijao (usp. 1 Kr 2,17).

U prizoru Navještenja, Luka predstavlja Marijin poziv kao Majke Mesije, smještajući ga unutar konteksta Davidova kraljevstva. Ona je prikazana kao zaručnica Josipa, koji potječe „iz kuće Davidove“ (Lk 1, 26), te je i Isus prikazan kao Davidov nasljednik. On će biti Sin Svevišnjega (usp. Lk 1, 32), kome će biti dano „prijestolje Davida, oca njegova“, čime se ispunjava Natanovo proroštvo o Davidovoj dinastiji u kojoj će Bog uspostaviti svoje vječno prijestolje (usp. 2 Sam 7, 16).

Budući da Luka Isusa jasno identificira kao obećanog Mesiju iz Davidove loze, Marijin poziv da bude Kraljica majka osvjetljava se u svjetlu tradicije Davidovog kraljevstva, što Lukin prizor Navještenja snažno evocira.

3. BLAŽENA DJEVICA MARIJA U ŽIVOTIMA VJERNIKA.

Što nama danas znače slike koje Luka želi prenijeti, aludirajući na Mariju kao Kćer sionsku i Kraljicu majku? Navještenje Isusova rođenja otkriva Božji plan za ljude, ali i karakter Božjeg srca. Bog voli one koji su ponizni duhom. Njegov Sin, Kralj Izraela, Obećani za sva vremena, rođen je od skromne, seoske djevojke koja je uzvišena s desne strane Kralja. Ovaj primjer Božje nepristranosti trebao bi biti stav koji i mi, kao Njegova djeca, usvajamo. Bog pokazuje svoju veličinu surađujući sa svakim tko je spreman na to. Duhovna veličina nije pitanje društvene klase, bogatstva ili obrazovanja; to je pitanje srca.

Razlog naše nade i radosti trebao bi proizlaziti iz Božje vjernosti svojim obećanjima. Poziv na radost u imperativu može se izreći samo s božanskim autoritetom. Marija je to shvatila i povjerovala. Uči nas da se možemo pouzdati u Božju Riječ. To od nas također zahtjeva da budemo vjerni svojoj riječi i svojim obećanjima. To je posebno važno u kulturi koja odbacuje stalnost i gdje se ustrajnost više ne smatra vrlinom. Bez takvih osobina, nemoguće je odgojiti karakterne ljude i graditi pravedno i pouzdano društvo.

Marija je Kraljica majka jer je odgovorila kao službenica, još više, nazvala se sluškinjom. Mi se ne volimo tako zvati niti volimo da nas drugi tako nazivaju. Radije bismo da nam se služi nego da služimo drugima. Time gubimo uzvišeni poziv Božjih poslanika na zemlji, za koji smo i stvoreni. Bog je naš Stvoritelj i njegova kreativna moć sposobna je stvoriti život ni iz ničega, vodeći nas izvan granica naših ograničenja i strahova.

Još jedan aspekt o kojem nije popularno govoriti, a koji potvrđuje Božju kreativnost i djelovanje u našim životima, jest Marijino djevičansko začeće i rođenje Isusa. Takva nadnaravna aktivnost označava

Isusa kao jedinstvenog od samog početka. Naš stav prema Isusovoj jedinstvenosti govori mnogo o našem doživljaju Boga i Njegove sposobnosti da djeluje u svijetu: shvaćamo li Ga kao pasivnog promatrača ili kao kreativnog suradnika u našim životima.

Iako je Isusov život jedinstven i ima jedinstveno podrijetlo, svaki je život dragocjen i svjedočanstvo je nevjerojatnoj Božjoj kreativnoj moći u samom trenutku začeća. Začecu, kao dragocjenom događaju, treba pristupati s poštovanjem. To bi mogao biti razlog zbog kojega svetopisamski Bog cijeni vjernost i djevičanstvo. Kad god te osobine odražavaju poštovanje prema drugome: prema Bogu koji daje život, prema supružniku i prema djetetu koje se želi i čeka, one su neizmjerljivo vrijedne.

Na Blaženoj Djevici Mariji, Bog je na poseban način pokazao svoju stvaralačku moć i snagu te ju postavio s desna sebi kao uzor i zagovornicu. Njezine molbe ne odbija. Stavimo svoju vjernost i svoje temeljno usmjerenje prema Bogu u njezino Prečisto Srce, i ponizno je molimo za vrline koje nas čine odanijima Bogu i odgovornijima u svojim obiteljima, Crkvi i društvu.